T005 A HÀM V 32-Kinh Tứ Đế

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

PHAÄT NOÙI KINH TÖÙ ÑEÁ Haùn dòch: Ñôøi Haäu Haùn, An Theá Cao.

Nghe nhö vaày: Moät thôøi Ñöùc Phaät ôû taïi khu laâm vieân Kyø-ñaø Caáp coâ ñoäc, thuoäc nöôùc Xaù-veä. Baáy giôø Ñöùc Phaät goïi caùc Tyø-kheo; caùc Tyø-kheo thöa: –Daï vaâng. Caùc Tyø-kheo lieàn theo Ñöùc Phaät ñeå nghe daïy. Ñöùc Phaät lieàn noùi nhö vaày: –Naøy Tyø-kheo, noùi veà phaùp chaân chaùnh, thì ñoù chính laø Töù ñeá, laø phaùp caàn tö duy moät caùch ñaày ñuû, thaáy khai môû moät caùch ñaày ñuû, hieåu bieát roát raùo, phaân bieät, neâu baøy, hieån thò. Neáu coù Tyø-kheo ôû trong thôøi quaù khöù, theo caùc Ñöùc Nhö Lai, Baäc Voâ Sôû Tröôùc, Chaùnh Giaùc nghe phaùp thì caùc Ngaøi cuõng noùi ñieàu chaùnh yeáu naøy, ñoù laø Töù ñeá. Ñoù laø phaùp caàn tö duy moät caùch ñaày ñuû, thaáy, khai môû, thoâng toû, phaân bieät, neâu baøy, hieån thò moät caùch ñaày ñuû. Neáu coù Tyø-kheo ôû trong ñôøi vò lai, theo caùc Ñöùc Nhö Lai, Baäc Voâ Sôû Tröôùc, Chaùnh Giaùc nghe phaùp thì caùc Ngaøi cuõng noùi chaùnh phaùp naøy. Thaät vaäy, naøy Hieàn giaû, ñoù laø phaùp Töù ñeá, nhö ñaõ noùi ñaày ñuû ôû treân. Nay coù Tyø-kheo ñoái vôùi Ñöùc Nhö Lai, Baäc Voâ Sôû Tröôùc, Chaùnh Giaùc ôû hieän taïi, thì Ngaøi cuõng noùi veà Chaùnh ñeá aáy. Haõy tö duy moät caùch ñaày ñuû, thaáy, khai môû, thoâng toû, phaân bieät, phaùt kieán moät caùch ñaày ñuû veà Töù ñeá nhö theá. Ñöùc Phaät laïi goïi Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát ñeán vaø noùi: –Vò Tyø-kheo naøy laø baäc coù trí tueä nhanh nheïn, coù trí tueä nhaïy beùn, coù trí tueä saéc saûo, coù trí tueä cao roäng, coù trí tueä saâu suoát, coù trí tueä tinh dieäu, coù trí tueä khoâng nhaøm chaùn neân coù theå thaáy bieát, coù trí tueä quyù baùu, coù trí tueä tuøy thuaän. Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát vöøa laø baäc thuyeát phaùp, vöøa laø baäc nghe phaùp. Vì sao? Naøy Hieàn giaû, vì Ta noùi moät caùch sô löôïc veà Töù ñeá naøy thì Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát coù theå vì ngöôøi khaùc noùi moät caùch ñaày ñuû, tö duy moät caùch ñaày ñuû, coù theå thaáy, coù theå khai môû, coù theå thoâng toû, coù theå phaân bieät neâu baøy, coù theå hieån thò khieán cho nhieàu ngöôøi tuøy thuaän ñaïo phaùp. Chính Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát höôùng

daãn cho con ngöôøi khoâng coù loãi laàm, ai theo ñöôøng taø thì coù theå trôû veà chaùnh ñaïo. Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát coù theå khieán cho moïi ngöôøi theo ñaïo, Tyø-kheo Muïc-kieàn-lieân coù theå laøm cho moïi ngöôøi phaùt khôûi taâm ñaïo, Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát nhö meï sanh, Tyø-kheo Muïc-kieàn-lieân nhö meï döôõng. Nhôø Tyø-kheo Muïc-kieàn-lieân maø ñöôïc giaùc ngoä. Ñoái vôùi Toân giaû Xaù-lôïi-phaát vaø Toân giaû Muïc-kieàn-lieân haõy neân toân thôø, haõy neân cuùng döôøng, haõy neân ñeán ñeå hoïc hoûi. Tyø-kheo Xaù-lôïi-phaát vaø Tyø-kheo Muïc-kieàn-lieân laø baïn ñoàng hoïc, ñöa ñeán yù nieäm an laïc cho caùc vò phaïm haïnh chöù khoâng coù ai khaùc. Ñöùc Phaät thuyeát nhö vaäy xong, töø choã ngoài ñöùng daäy ñi vaøo tònh thaát ñeå tónh toïa. Luùc ñoù Hieàn giaû Xaù-lôïi-phaát baûo caùc Tyø-kheo: –Vì lôïi ích cho chuùng ta neân Ñöùc Phaät môùi xuaát hieän ôû theá gian, cho neân Ngaøi noùi Töù ñeá naøy. Töù ñeá laø gì? 1. Khoå; 2. Taäp; 3. Taän

(Dieät); 4. Ñaïo. Thöïc haønh Töù ñeá seõ ñöôïc dieät khoå. Naøy Hieàn giaû, nhöõng gì laø Khoå ñeá? Sanh laø khoå, giaø laø khoå, beänh laø khoå, cheát laø khoå, oaùn thuø gaëp nhau laø khoå, thöông nhau maø phaûi chia ly laø khoå, caàu mong khoâng ñöôïc laø khoå, toùm laïi, nguõ aám laø khoå. Naøy Hieàn giaû, theá naøo laø sanh khoå? Ñoù laø con ngöôøi vaø taát caû caùc chuûng loaïi chuùng sanh khaùc, do sanh maø coù söï phaùt trieån sanh, do tuøy thuaän, do loøng duïc maø thaønh, naêm aám ñaõ phaùt sanh roài, lieàn coù maïng caên, nhö vaäy goïi laø sanh. Naøy Hieàn giaû, sanh laø khoå. Do nhaân duyeân gì maø sanh laø khoå? Ñoù laø khi sanh ra, con ngöôøi coù thaân cho neân phaûi thoï khoå, do xuùc (caùnh) taát caû xuùc, do thoï taát caû thoáng (thoï), laøm cho yù laõnh thoï khoå. Do xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï khieán cho thaân yù xuùc khoå. Do xuùc taát caû xuùc, bieát thoï laïi sanh thoï khieán cho thaân laõnh thoï söï phieàn naõo. Do xuùc taát caû xuùc, hieåu thoï laïi sanh thoï khieán cho taâm yù bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, bieát thoï laïi sanh thoï khieán thaân yù bò nhieät naõo moûi meät. Do xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï neân thaân bò nhieät naõo moûi meät, sanh ra noùng böùc buoàn raàu. Do xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï khieán cho yù bò noùng böùc meät moûi, sanh ra yù nieäm nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï khieán thaân yù noùng böùc, meät moûi, sanh ra yù nieäm meät moûi. Do xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï neân naøy Hieàn giaû, sanh ra söï khoå nhö ñaõ noùi treân. Cho neân noùi: Töø sanh maø coù giaø.

Naøy Hieàn giaû, nhöõng gì goïi laø giaø khoå? Giaø coù nghóa laø moïi chuùng sanh trôû neân giaø yeáu moûi meät, da nhaên, söùc khoûe giaûm suùt, vì giaø yeáu löng coøng phaûi choáng gaäy maø ñi, raâu toùc ñen nhaùnh trôû thaønh baïc phô, caùc caên ñaõ suy giaûm, thaân ñang hö hoaïi, nhan saéc tieàu tuïy, chuyeån thaønh caùi giaø cuûa kieáp ngöôøi. Ñoù goïi laø giaø. Naøy chö Hieàn, giaø laø khoå. Do nhaân duyeân gì maø noùi giaø laø khoå? Do vì ngöôøi giaø, thaân theå caûm xuùc khoå. Do xuùc taát caû xuùc, haønh thoï taát caû thoï neân yù nieäm xuùc khoå. Do xuùc taát caû xuùc, caûm thoï taát caû thoï neân thaân yù cuõng khoå. Do xuùc taát caû xuùc, caûm thoï taát caû thoï neân thaân bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï neân yù nieäm bò nhieät naõo. Do caûm xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân thaân yù bò nhieät naõo. Do caûm xuùc taát caû xuùc, do thoï taát caû thoï neân thaân bò noùng böùc meät moûi. Do xuùc neân taát caû cuøng xuùc, do thoï neân taát caû cuøng thoï, yù nieäm bò meät moûi, nhieät naõo, saàu lo. Do xuùc neân taát caû cuøng xuùc, do thoï neân taát caû cuøng thoï, thaân yù nieäm bò noùng böùc, meät moûi, saàu lo. Do xuùc neân taát caû cuøng xuùc, do thoï neân taát caû cuøng thoï, cho neân naøy Hieàn giaû, môùi noùi giaø laø khoå. Do ñoù neân môùi noùi söï khoå treân. Naøy Hieàn giaû, beänh laø khoå. Beänh laø gì? Ñoù laø coù luùc ñau ñaàu, ñau buïng, ñau tai, ñau muõi, ñau mieäng, ñau moâi, ñau löôõi, ñau yeát haàu, bò noân oïe, beänh bieán (töø traïng thaùi naøy sanh traïng thaùi khaùc), beänh ôû hai boä, beänh nhieät, beänh ñöôøng tieåu tieän, beänh ñieân, böôùu coå, traên trôû böùc röùc, ñau khôùp xöông, meät moûi, beänh veà da, beänh veà môõ, beänh maùu noùng, beänh ñaøm... coøn nhieàu thöù beänh nhö theá do ñoù maø sanh, khoâng theå thoaùt khoûi, ñeàu

ôû trong thaân. Naøy Hieàn giaû, ñoù goïi laø beänh khoå. Do nhaân duyeân gì maø coù beänh khoå? Nghóa laø khi con ngöôøi bò beänh khieán cho thaân phaûi chòu khoå, do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân yù nieäm bò khoå. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân caû thaân, yù nieäm ñoàng xuùc khoå. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, neân thaân bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï khieán cho yù bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân thaân vaø yù nieäm bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân thaân bò noùng böùc, saàu lo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, yù bò noùng böùc saàu lo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân thaân vaø yù nieäm bò noùng böùc, saàu lo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, naøy Hieàn giaû, cho neân goïi ñoù laø beänh

khoå, laø do caùc nhaân duyeân treân. Naøy Hieàn giaû, cheát laø khoå. Cheát laø gì? Ñoù laø ñieàu maø con ngöôøi khoâng sao traùnh khoûi, laø con ngöôøi ôû trong voøng sanh töû, thaân naøy bò boû ñi, tan pheá, hoaïi dieät ôû khaép moïi nôi, khoâng coøn thaáy laïi thaân hình nöõa, naêm aám ñaõ döùt, maïng caên ñaõ xaû boû. Khi ñaõ huûy dieät, ñaõ cheát, thì goïi ñoù laø cheát. Naøy Hieàn giaû, do nhaân duyeân gì maø goïi cheát laø khoå? –Ñoù laø luùc cheát, thaân con ngöôøi caûm xuùc söï khoå, do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân yù nieäm caûm xuùc khoå. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân thaân vaø yù nieäm caûm xuùc söï khoå. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï khieán cho thaân bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï khieán cho yù nieäm bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân khieán cho thaân yù bò nhieät naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, neân thaân bò moûi meät, noùng böùc, hoái haän, aùo naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï khieán cho thaân vaø yù nieäm bò moûi meät, noùng böùc, hoái haän, aùo naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, naøy Hieàn giaû, cho neân noùi cheát laø khoå. Do nhaân duyeân ñoù vaø cuõng töø nhaân duyeân ñoù cho neân noùi cheát laø khoå. Naøy Hieàn giaû, oaùn gheùt nhau maø phaûi gaëp nhau laø khoå. Nhöõng gì goïi laø oaùn gheùt nhau maø phaûi gaëp nhau? Naøy Hieàn giaû, con ngöôøi coù saùu töï nhaäp (saùu xöù beân trong), khoâng ñaùng yeâu, khoâng ñaùng thích, nhöng chuùng tuï hoäi taïi moät choã, ñoù laø töôùng huûy hoaïi, khoâng ôû ñuùng vò trí, nhöng cuøng nhau tuï hoäi, coäng söï, söï töông ly aáy goïi laø khoå. Cuõng vaäy, caùc ngoaïi xöù cuõng laïi nhö theá, ñoù laø: Thöùc cuõng vaäy, tö cuõng vaäy, thoáng (thoï) cuõng vaäy, tö töôûng cuõng vaäy, nieäm cuõng vaäy, aùi cuõng vaäy, saùu haønh cuõng nhö vaäy. Naøy Hieàn giaû, con ngöôøi coù saùu thöù gìn giöõ khoâng ñaùng yeâu. Nhöõng gì laø saùu thöù? Ñoù laø ñòa chuûng, thuûy chuûng, hoûa chuûng, phong chuûng, khoâng chuûng vaø thöùc chuûng. Ñoù laø nhaát hoäi töôùng, cuøng hieäp hoäi, cuøng coäng söï, ñoù laø khoå. Naøy Hieàn giaû, vì chuùng khoâng töông öng, khoâng ñaùng yeâu maø phaûi ôû chung cho neân goïi laø khoå. Do nhaân duyeân gì maø chuùng khoâng töông öng, khoâng ñaùng yeâu maø phaûi tuï hoäi, naøy Hieàn giaû, goïi laø khoå? Do vì chuùng khoâng thöông nhau maø phaûi coäng söï, hieäp hoäi, naøy Hieàn giaû, môùi khieán cho thaân con ngöôøi xuùc khoå, do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, khieán cho yù xuùc khoå. Do xuùc taát caû

xuùc, thoï taát caû thoï neân khieán cho thaân vaø yù nieäm bò xuùc khoå. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân

khieán cho thaân vaø yù nieäm bò ñoát chaùy. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï neân khieán cho thaân bò ñoát chaùy, meät moûi, khoå naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, neân khieán cho yù nieäm bò ñoát chaùy, meät moûi, khoå naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, neân khieán cho thaân vaø yù nieäm bò ñoát chaùy, meät moûi, khoå naõo. Do xuùc taát caû xuùc, thoï taát caû thoï, neân khoâng yeâu meán vôùi nhau maø phaûi tuï hoäi töông phuøng, naøy Hieàn giaû, ñoù laø khoå. Cho neân noùi nhö treân laø do nhö vaäy. Naøy Hieàn giaû, thöông yeâu maø phaûi xa lìa laø khoå. Nhöõng gì laø thöông yeâu maø phaûi xa lìa? Naøy Hieàn giaû, ñoù laø con ngöôøi coù saùu xöù beân trong, raát ñaùng yeâu, nhöng chuùng phaûi chia ly, maát haún, xa caùch, töø bieät, khoâng tuï hoäi vôùi nhau, khoâng hoäi ngoä, khoâng ôû chung, khoâng gaëp nhau, khoâng caûm xuùc nhau, goïi ñoù laø khoå. Cuõng vaäy, ñoái vôùi saùu ngoaïi xöù: Thöùc cuõng vaäy, xuùc cuõng vaäy, Thoáng (thoï) cuõng vaäy, Nieäm cuõng vaäy, AÙi cuõng vaäy, saùu thöù gìn giöõ cuõng vaäy. Naøy Hieàn giaû, coù ngöôøi thöông yeâu saùu thöù gìn giöõ, ñoù laø: Ñòa, thuûy, hoûa, phong, khoâng vaø thöùc, nhöng phaûi bieät ly, caùch bieät xa lìa nhau, khoâng hoäi ngoä, xa lìa, khoâng ôû chung, khoâng gaëp nhau, khoâng caûm xuùc nhau, ñoù laø khoå. Naøy chö Hieàn, do xa lìa ñieàu mình yeâu thöông cho neân goïi laø khoå. Do ñoù, do nhaân duyeân aáy môùi noùi nhö vaäy. Caàu mong maø khoâng ñöôïc cuõng laø khoå. Naøy Hieàn giaû, cho neân laïi noùi phaùp theá gian, con ngöôøi neáu trong yù sanh ra öôùc muoán raèng: “Mong toâi ñöøng sanh ra”. Ñieàu aáy khoâng theå muoán maø ñöôïc. Vôùi söï giaø, naøy Hieàn giaû, con ngöôøi neáu trong yù sanh ra öôùc muoán raèng: “Mong toâi ñöøng giaø”. YÙ ñoù khoâng phaûi muoán maø ñöôïc. Ñoái vôùi söï beänh, naøy Hieàn giaû, con ngöôøi khi ñaõ thoï beänh, khôûi leân öôùc muoán raèng: “Mong toâi khoâng beänh”, nhöng vaãn khoâng thoaùt khoûi. Naøy Hieàn giaû, ñoái vôùi söï cheát, con ngöôøi thì phaûi cheát, nhöng mong raèng: “Mong cho toâi ñöôïc soáng, ñöøng cheát”, nhöng khoâng phaûi mong maø ñöôïc. Naøy Hieàn giaû, coù ngöôøi ñaõ sanh ra yù thoáng khoå, khoâng öa, khoâng tham muoán, voâ duïng, ngöôøi aáy sanh ra öôùc muoán raèng: “Neáu ñaõ sanh ra yù thoáng khoå, khoâng ñaùng öa, voâ duïng, mong sao noù ñoåi thaønh ñaùng öa, ñaùng muoán, vöøa yù”. Ñieàu aáy khoâng theå muoán maø ñöôïc. Naøy Hieàn giaû, coù ngöôøi coù tö töôûng mong caàu, suy nghó khoâng ñaùng öa, khoâng vöøa yù, khoâng hieän höõu, ngöôøi aáy suy nghó nhö vaày: “Haõy khieán cho yù mong caàu nhöng voâ duïng, khoâng vöøa yù, khoâng ñaùng

öa, mong sao ñoåi thaønh khaû duïng, hôïp yù, haõy khieán cho ta ñöôïc vöøa yù, ñoái vôùi caùi khoâng theå ñöôïc thì trôû thaønh coù theå ñöôïc”. Naøy Hieàn giaû, coù ngöôøi sanh ra tö töôûng khaû aùi, hôïp yù. Giaû söû ngöôøi aáy sanh ra yù nghó: “Neáu caûm xuùc ta ñaõ sanh ra khaû aùi, hôïp yù, mong cho noù ñöôïc thöôøng haèng khoâng ly bieät”. Söï mong muoán ñoù khoâng phaûi muoán maø ñöôïc. Naøy Hieàn giaû, giaû söû coù ngöôøi sanh ra tö töôûng naøy: “Nieäm aùi thaät hôïp yù ñaùng yeâu”, lieàn sanh ra yù muoán: “Haõy khieán cho tö töôûng naøy, nieäm sanh

duïc, khaû yù duïc ñöôïc thöôøng haèng, kieân coá, ñöøng xa lìa. Haõy khieán cho söï mong öôùc naøy ñöøng caét ñöùt", nhöng vaãn khoâng ñöôïc. Ñieàu mong caàu maø khoâng ñöôïc laø khoå, do ñoù maø noùi, cuõng do nhaân duyeân aáy maø noùi. Noùi toùm laïi, naêm aám laø khoå, cho neân laïi noùi phaùp naøy laø phaùp voâ thöôøng, nguy aùch, beänh taät, phaù hoaïi, bò beänh taät laøm hö hoaïi, giaø nua, khoâng kieân coá, khoâng ñaùng tin caäy, bò chia lìa, cho neân noùi goác naêm aám laø khoå. Naøy Hieàn giaû, thôøi gian quaù khöù laø khoå ñeá, thôøi gian vò lai, naøy Hieàn giaû, cuõng laø khoå ñeá; thôøi gian hieän taïi, naøy Hieàn giaû, cuõng laø khoå ñeá. Ñoù laø ñieàu chaéc thaät, khoâng ñieân ñaûo, khoâng meâ hoaëc. Naøy Hieàn giaû, neáu coù söï thaät naøo hôïp vôùi chaân lyù nhö vaäy laø phuø hôïp vôùi chaân lyù cuûa baäc Hieàn giaû; naøy Hieàn giaû, laø ñaït ñöôïc söï töông öùng vôùi tri kieán giaûi thoaùt cuûa baäc Hieàn giaû. Giaùc ngoä chaân lyù nhö vaäy cho neân goïi ñoù laø chaân lyù cuûa baäc Hieàn giaû. Naøy Hieàn giaû, nhöõng gì goïi laø Khoå taäp ñeá? Naøy Hieàn giaû, hoaëc laø con ngöôøi coù saùu töï noäi ôû trong thaân (saùu xöù beân trong), trong ñoù neáu ai coù tham ñaém, coù nhieãm thì goïi laø Taäp. Nhö vaäy, ñoái vôùi töï thaân, ngoaïi thaân cuõng nhö vaäy. Töø thöùc, caùnh (xuùc), tri, haønh, aùi, höõu cuõng vaäy. Naøy Hieàn giaû, con ngöôøi coù tham aùi saùu giôùi: Ñòa, thuûy, hoûa, phong, khoâng vaø thöùc. Nhöõng gì laøm cho keû aáy phaùt sanh tham ñaém, gaàn guõi, thì goïi laø Taäp. Nhö vaäy phaûi laøm theá naøo? Neáu coù ngöôøi tham aùi ñoái vôùi vôï con, noâ tyø, quyeán thuoäc, ruoäng ñaát, nhaø cöûa, choã ngoài, ñoà naèm, ngöôøi aáy taïo taùc nghieäp coù vöôùng chaáp nôi aùi, gaàn guõi, xuùc chaïm, phaùt sanh mong caàu. Neân bieát aùi taäp naøy laø Khoå taäp ñeá. Naøy Hieàn giaû, thôøi quaù

khöù cuõng aùi taäp naøy laø Khoå taäp ñeá. Naøy Hieàn giaû, thôøi vò lai cuõng aùi taäp naøy laø Khoå taäp ñeá, thôøi hieän taïi cuõng aùi taäp naøy laø Khoå taäp ñeá, laø nhö thaät, khoâng khaùc, laø nhö thaät, khoâng ñieân ñaûo, meâ hoaëc. Naøy Hieàn giaû, chaân ñeá laø söï thaät ñích thöïc, chaân chaùnh. Naøy Hieàn giaû, ñoù laø söï thaät cuûa baäc Thaùnh; xuùc, kieán, giaûi, ñaéc cuûa Hieàn giaû, töông öng vôùi söï giaùc ngoä, naøy Hieàn giaû, cho neân goïi laø Khoå taäp ñeá. Naøy Hieàn giaû, nhöõng gì goïi laø Khoå taän ñeá? Naøy Hieàn giaû, con ngöôøi coù saùu thöù nhaäp trong töï thaân nhöng khoâng thoï, hieåu roõ nhö vaäy, khoâng xuùc, ñaõ ñoaïn, ñaõ xaû, xa lìa, ñaõ chaám döùt, khoâng coøn mong moûi, ñaõ dieät, vaéng laëng, ñoù laø khoå dieät. Ñoái vôùi ngoaïi thaân cuõng vaäy, thöùc töôûng caän caùnh (xuùc), tö töôûng, nieäm haønh, voïng aùi cuõng theá. Naøy Hieàn giaû, con ngöôøi coù saùu giôùi nhöng khoâng aùi, ñoù laø: Ñòa, thuûy, hoûa, phong, khoâng vaø thöùc. Nhôø hieåu roõ nhö vaäy neân khoâng xuùc nhau, ñaõ ñoaïn, ñaõ xaû, ñaõ boû, ñaõ thay ñoåi, khoâng duøng, ñoù laø khoå taän. Ñoù laø nhöõng gì? Neáu con ngöôøi khoâng coù tham aùi ñoái vôùi con caùi, nhaø cöûa, noâ tyø, keû sai khieán, ruoäng ñaát, phoøng oác, quaùn xaù, ñoà naèm, lôïi töùc cuûa vieäc mua baùn, hoaøn toaøn khoâng tham ñaém thì seõ khoâng coù yù gaàn guõi, phaùt sanh mong caàu, neân bieát aùi naøy chaám döùt laø khoå taän. Naøy Hieàn giaû, ôû thôøi quaù khöù neáu aùi taän thì khoå cuõng taän. Naøy chö Hieàn, ôû ñôøi vò lai cuõng vaäy, ñôøi hieän taïi cuõng

theá, neáu aùi taän thì khoå cuõng taän. Naøy Hieàn giaû, nhö vaäy söï thaät ñoù laø khoâng thay ñoåi, khoâng meâ hoaëc, khoâng ñieân ñaûo. Coù chaân ñeá aáy thì khoå lieàn taän. Naøy Hieàn giaû, ñoù goïi laø Ñeá (töùc laø ñieàu chaéc chaén). Naøy Hieàn giaû, nhöõng gì goïi laø Khoå taän thoï haønh ñeá? Naøy Hieàn giaû, coù taùm chuûng ñaïo: 1. Tröïc kieán; 2. Tröïc trò; 3. Tröïc ngöõ; 4. Tröïc haønh; 5. Tröïc nghieäp; 6. Tröïc phöông tieän; 7. Tröïc nieäm; 8. Tröïc ñònh. Naøy Hieàn giaû, Tröïc kieán laø gì? –Ñoù laø khi vò Hieàn giaû ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm veà Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, coù theå quaùn phaân bieät, ñöôïc phaùp quaùn; coù theå thoï töôûng, coù theå quaùn töôûng, coù theå suy töôûng, coù theå thoï haønh, goïi ñoù laø Tröïc kieán; cuõng coù theå quaùn saùt söï taïo taùc tröôùc kia cuûa mình, cuõng suy nieäm veà ñaïo ñöùc, hoaëc thaáy caùc haønh laø ñaùng hoái haän (tai hoïa), neân tònh chæ, thaáy voâ vi laø tòch nhieân (Nieát- baøn laø tòch dieät), do khoâng vöôùng maéc, maø ñöôïc giaûi thoaùt yù, quaùn phaân bieät haønh töôùng, yù haønh ñoái vôùi phaùp, quaùn baát ly töôùng tham

thoï. Ñoù goïi laø Chaùnh tröïc kieán, goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, nhöõng gì laø Chaùnh tröïc trò (chaùnh tö duy)? –Neáu baäc Hieàn giaû, vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm veà Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo; neáu ñaõ nghó nhöõng gì thì nay nhôù laïi thì goïi ñoù laø Tröïc trò; cuõng quaùn vieäc ñôøi tröôùc cuûa mình, cuõng nhôù laïi haønh töôùng cuûa sôû hoïc, do vaäy hoái haän thaáy chuùng laø tai hoïa, an truï trong voâ vi tòch nhieân, khoâng coøn chaáp tröôùc, ñöôïc yù giaûi thoaùt, quaùn nieâm an chæ nhöõng ñieàu mong caàu, suy nieäm haønh tuøy haønh. Ñoù goïi laø Tröïc trò, ñoù laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, Chaùnh tröïc ngöõ laø gì? –Ñoù laø baäc Hieàn giaû vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm veà Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, ñình chæ boán loãi cuûa mieäng, vaø nhöõng haïnh aùc khaùc cuûa mieäng, töø ñoù ñöôïc an chæ, vieãn ly, an chæ vaø vieãn ly, phoøng hoä khoâng laøm ñieàu khoâng ñaùng laøm, töø taïo toäi nay ñöôïc voâ toäi. Ñoù goïi laø Tröïc ngöõ; cuõng laïi quaùn vieäc laøm ngaøy tröôùc, ñaõ thaâm nhaäp haïnh, thöïc haønh nhôù nghó veà ñaïo. Do tuï taäp neân sanh taâm hoái haän, an truï trong phaùp voâ vi, vaéng laëng, vöôït theá, khaû yù; taâm an ñònh, khoâng coøn chaáp tröôùc neân ñöôïc yù giaûi thoaùt, quaùn phaân bieät, tröø boán haïnh aùc cuûa mieäng, xa lìa, ñình chæ, vieãn ly, thaâu giöõ, ñieàu khoâng neân noùi thì khoâng noùi, töø choã thoï toäi nay ñöôïc voâ toäi, ñoù goïi laø Tröïc ngöõ, goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, Chaùnh tröïc haïnh laø theá naøo? –Ñoù laø baäc Hieàn giaû, vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, tröø ba haïnh aùc cuûa thaân, cuõng tröø caùc haïnh aùc khaùc cuûa thaân. Nhôø ñoù ñình chæ xa lìa, thaâu giöõ, ñieàu khoâng ñaùng laøm thì khoâng laøm, ñieàu ñaùng phaûi bò toäi thì laøm cho voâ toäi. Ñoù goïi laø Tröïc haïnh, cuõng quaùn saùt vieäc laøm ñôøi tröôùc, cuõng theo haïnh ñaïo ñöùc suy nieäm veà caùc vieäc laøm ôû theá gian thaáy hoái haän, an ñònh trong voâ vi, vöôït theá, vaéng laëng, tòch nhieân. Do taâm ñaõ giaûi thoaùt vöôït theá khoâng vöôùng maéc neân ñöôïc yù giaûi thoaùt, ñöôïc söï quaùn chieáu ñeå tröø ba haïnh aùc cuûa thaân, cuõng ñeå tröø caùc haïnh aùc khaùc cuûa thaân; xa lìa, ñình chæ, vieãn

ly, thaâu giöõ, khoâng laøm ñieàu khoâng neân laøm, töø coù toäi ñöôïc voâ toäi. Ñoù goïi laø Chaùnh tröïc haïnh, ñoù goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, Chaùnh tröïc nghieäp laø theá naøo? –Ñoù laø baäc Hieàn giaû, vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm Khoå laø Khoå, Taäp

laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, suy nieäm veà nhöõng ñieàu khoâng neân caàu, khoâng neân laøm, bao nhieâu nghieäp suùc sanh, do taø haïnh maø muoán ñeå mình ñöôïc sanh soáng. Ñoù goïi laø taø nghieäp. Cuõng quaùn saùt veà vieäc laøm ñôøi tröôùc, do haïnh ñöôïc ñaéc ñaïo, nhôù nghó caùc vieäc laøm ôû theá gian, quaùn thaáy hoái haän, an ñònh trong voâ vi, vöôït theá, vaéng laëng, tòch nhieân; ñöôïc taâm ñònh vöôït theá gian, khoâng vöôùng maéc, ñöôïc yù giaûi thoaùt, nhôø ñoù quaùn thaáy ñieàu khoâng neân mong caàu thì khoâng caàu, vôùi bao nhieâu haïnh nghieäp suùc sanh ñeå töï nuoâi soáng, thì xa lìa, ñình chæ, vieãn ly, thaâu giöõ, khoâng laøm, do ñoù ñieàu ñaùng phaûi coù toäi thì ñöôïc voâ toäi. Ñoù goïi laø Chaùnh tröïc nghieäp, goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, Chaùnh tröïc phöông tieän laø gì? –Ñoù laø baäc Hieàn giaû, vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, coù tinh taán, coù phöông tieän, coù xuaát ly, coù an chæ, naêng haønh, dieãn baøy, hoan hyû; khoâng huûy, khoâng dieät nieäm Chaùnh ñònh thì goïi laø Chaùnh tröïc phöông tieän. Vò aáy cuõng quaùn saùt vieäc laøm ñôøi tröôùc. Do nieäm ñöôïc tu taäp, töø caùc vieäc laøm ôû theá gian thaáy hoái haän, neân kieán an ñònh, vöôït theá gian, truï trong voâ vi tòch nhieân; nhôø khoâng tham ñaém ñöôïc ñaéc ñaïo, quaùn yù giaûi thoaùt, coù tinh taán, coù phöông tieän, coù xuaát ly, coù an chæ, dieãn baøy, hoan hyû; khoâng huûy dieät nieäm, nhieáp yù an ñònh moät caùch chaân chaùnh. Ñoù goïi laø Chaùnh tröïc phöông tieän, goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, Tröïc chaùnh nieäm laø gì? –Neáu baäc Hieàn giaû, vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, luoân theo ñoù suy nieäm, nieäm nieäm khoâng queân, ít noùi, khoâng lìa nieäm, thì goïi laø Tröïc chaùnh nieäm. Vò aáy cuõng quaùn saùt vieäc laøm ñôøi tröôùc, cuõng nhôø ñoù ñöôïc ñaïo haïnh, suy nieäm haïnh theá gian laø baát khaû hoái, nhieáp taâm an ñònh, vöôït theá gian, truï trong voâ vi tòch nhieân, kieán chieáu moät ñöùc khoâng coøn chaáp tröôùc, yù giaûi thoaùt, quaùn nieäm, töôûng nieäm; töø nieäm aáy nieäm nieäm maõi khoâng queân, ít noùi, khoâng rôøi nieäm. Ñoù goïi laø Tröïc chaùnh nieäm, goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, Tröïc chaùnh ñònh laø gì? –Neáu baäc Hieàn giaû, vò ñeä töû ñaïo ñöùc suy nieäm Khoå laø Khoå, Taäp laø Taäp, Taän laø Taän, Ñaïo laø Ñaïo, do yù an chæ neân khoâng ñoäng, khoâng dong ruoåi, nhôø nhieáp chæ cho neân yù nieäm ñöôïc chuyeân nhaát, ñoù goïi laø

Tröïc chaùnh ñònh. Vò aáy cuõng quaùn saùt veà vieäc laøm ñôøi tröôùc, töø ñoù yù nieäm ñöôïc giaûi thoaùt, thaáy haønh vi ôû theá gian maø hoái haän, nhieáp yù an chæ, vöôït theá gian, coù kieán giaûi thoaùt, döùt moïi chaáp tröôùc, nhôø nhaân duyeân giaûi thoaùt neân yù quaùn höôùng veà söï ñình chæ yù, chaùnh an, chuyeân nhaát, khoâng meâ hoaëc, khoâng dong ruoåi, nhieáp yù an chæ ñònh nieäm ôû hai nieäm. Ñoù goïi laø Tröïc chaùnh ñònh, goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, thôøi quaù khöù laø Khoå taän ñaïo thaùnh ñeá (Ñaïo ñeá), thôøi vò lai sau naøy cuõng laø

thoï haønh thaùnh ñeá, thôøi hieän taïi cuõng laø thoï haønh dieät khoå thaùnh ñeá, nhö thaät, khoâng khaùc, khoâng maát, khoâng meâ hoaëc, laø chaân ñeá, ñuùng caên baûn, ñuùng caùi ñöùc cuûa Ñaïo ñöùc ñeá. Naøy Hieàn giaû, ñeá chaân thaät naøy, nhôø thaáy noù maø ñöôïc giaûi thoaùt, cho neân goïi laø khoå taän, nhôø thöïc haønh nhö vaäy neân goïi laø Ñaïo ñöùc ñeá. Do ñoù neân noùi: “Khoå vaø khoå taäp chaám döùt thì thaáy ñaïo. Phaät ñaõ noùi ra, phaûi thöïc haønh maõi maõi”. Toân giaû Xaù-lôïi-phaát giaûng noùi nhö vaäy, caùc Tyø-kheo thoï giaùo phuïng haønh.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.